

Věc C- 298/23

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

8. května 2023

Předkládající soud:

Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (Belgie)

Datum předkládacího rozhodnutí:

4. května 2023

Žalobkyně:

Inter IKEA Systems BV

Žalovaní:

1. Algemeen Vlaams Belang vzw, první žalovaná
2. S, T, U a V jako zástupci všech členů spolku bez právní subjektivity „Vlaams Belang“, nebo „Vrijheidspartij“, druhý žalovaný
3. Vrijheidsfonds vzw, třetí žalovaný

Předmět původního řízení

Žaloba, kterou žalobkyně podala návrhem ze dne 22. listopadu 2022 k Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (nizozemskojazyčný obchodní soud v Bruselu, Belgie) a již se domáhala, aby soud (1) určil, že žalovaní používáním značky IKEA ve svých materiálech porušují práva žalobkyně plynoucí z ochranné známky, (2) pod donucovací pokutou zakázal žalovaným používání značek IKEA nebo firemní identity IKEA, (3) nařídil zveřejnění vydaného rozsudku v nizozemskojazyčném a frankofonním tisku, na internetových stránkách žalobkyně a na internetových stránkách žalovaných a (4) rozhodl o znehodnocení použitých materiálů, to vše s připočtením náhrady škody.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Výklad pojmu „řádný důvod“ ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. c) nařízení (EU) 2017/1001 o ochranné známce Evropské unie, jakož i čl. 10 odst. 2 písm. c) a čl. 10 odst. 6 směrnice (EU) 2015/2436, kterou se sbližují právní předpisy členských států o ochranných známkách a zvážení práva k ochranné známce vůči základnímu právu na svobodný (politický) projev včetně použití politické parodie; článek 267 AEUV.

Předběžné otázky

Může svoboda projevu, včetně svobody vyjadřování politických názorů a politické parodie, kterou zaručuje článek 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a článek 11 Listiny základních práv Evropské unie, představovat „řádný důvod“ pro použití označení totožného nebo podobného se známou ochrannou známkou ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. c) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1001 ze dne 14. června 2017 o ochranné známce Evropské unie, jakož i čl. 10 odst. 2 písm. c) a čl. 10 odst. 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2436 ze dne 16. prosince 2015, kterou se sbližují právní předpisy členských států o ochranných známkách?

Jaká kritéria případně musí vnitrostátní soud vzít v úvahu při posuzování rovnováhy mezi těmito základními právy a jaký význam musí mít jednotlivá kritéria?

Může vnitrostátní soud přihlídnout zejména k následujícím kritériím nebo existují další kritéria:

- o míra, v níž má výrok obchodní povahu nebo komerční cíl,
- o míra, v níž mezi stranami hraje roli konkurence,
- o míra, v níž je výrok učiněn v obecném zájmu, je společensky relevantní nebo zahajuje debatu,
- o vztah mezi výše uvedenými kritérii,
- o míra známosti dotčené ochranné známky,
- o rozsah protiprávního použití, jeho intenzita a systematickosti, jakož i míra šíření co do oblasti, času a rozsahu, a sice rovněž s přihlédnutím k míře, v níž to souvisí s obsahem výroku,
- o míra, v níž výrok a okolnosti, které jej provází, jako je označení výroku a jeho propagace, ohrožují pověst, rozlišovací způsobilost a image dotčených ochranných známek („funkce reklamy“),

- o míra, v níž je výrok vlastním originálním příspěvkem, a míra snahy zamezit záměnám nebo asociacím s dotčenými ochrannými známkami nebo dojmu, že existuje obchodní nebo jiná souvislost mezi výrokem a majitelem ochranné známky („funkce označení původu“) a sice rovněž s přihlédnutím ke způsobu, jakým si majitel ochranné známky v oblasti reklamy a komunikace vybudoval určitou image a určitou pověst?

Uplatňovaná ustanovení mezinárodního práva a mezinárodní judikatura

Článek 10 EÚLP

Úmluva Beneluxu o duševním vlastnictví (dále jen „ÚBDV“), čl. 2.20 odst. 2 písm. c) a d)

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z 20. března 1883, čl. 10a odst. 2

Rozsudky ESLP ze dne 1. května 2011, Faruk Temel v. Turecko, § 55, ze dne 14. března 2013, Eon v. Francie, § 59, a ze dne 23. dubna 1992, Castells v. Španělsko, § 43

Rozsudek Soudního dvora Beneluxu ze dne 14. října 2019, Damn Pérignon (č. A 2018/1/8)

Uplatňovaná ustanovení unijního práva a unijní judikatura

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1001 ze dne 14. června 2017 o ochranné známce Evropské unie, zejména bod 21 odůvodnění a čl. 9 odst. 2 písm. c)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2436 ze dne 16. prosince 2015, kterou se sbližují právní předpisy členských států o ochranných známkách, zejména bod 27 odůvodnění, čl. 10 odst. 2 písm. c) a čl. 10 odst. 6

Listina základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), článek 11

Rozsudek ze dne 12. listopadu 2002, Arsenal Football Club, (C-206/01, EU:C:2002:651)

Rozsudek ze dne 23. března 2010, Google France a Google (C-236/08 – C-238/08, EU:C:2010:159), a stanovisko v těchto spojených věcech (EU:C:2009:569)

Rozsudek ze dne 21. října 2010, Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620)

Rozsudek ze dne 12. července 2011, L'Oréal a další (C-324/09, EU:C:2011:474), a stanovisko v této věci (EU:C:2010:757)

Rozsudek ze dne 1. prosince 2011, Painer (C-145/10, EU:C:2011:798)

Rozsudek ze dne 6. února 2014, Leidseplein Beheer a De Vries (C-65/12, EU:C:2014:49)

Rozsudek ze dne 3. září 2014, Deckmyn a Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132)

Rozsudek ze dne 27. února 2020, Constantin Film Produktion v. EUIPO (C-240/18, EU:C:2020:118)

Rozsudek ze dne 8. prosince 2022, Google (Odstranění údajně nepravdivého obsahu) (C-460/20, EU:C:2022:962)

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Článek 1382 Burgerlijk Wetboek (občanský zákoník)

Článek VI.104 Wetboek van economisch recht (hospodářský zákoník)

Stručné shrnutí skutkového stavu a původního řízení

1. Věc se týká použití známých ochranných známek IKEA a firemní identity IKEA stranou Vrijheidspartij v rámci politické kampaně politické strany, které bylo podle názoru žalobkyně nedovolené. Jedná se o slovní ochrannou známku Beneluxu IKEA, která byla zapsána dne 29. ledna 1971 pod číslem 503696 pro zboží zařazené do třídy 20 (nábytek), slovní ochrannou známku Beneluxu IKEA, která byla dne 12. října 1976 zapsána pod číslem 615831 pro zboží zařazené do třídy 11 (mimo jiné osvětlení), 24 (textil) a 27 (koberce), slovní a obrazovou

obchodní známku Beneluxu, která byla zapsána dne 27. února 1987 pod číslem 692230 pro velmi široký popis zboží a služeb, a o slovní ochrannou známku Unie IKEA, která byla zapsána dne 1. října 1998 pro velmi široký popis zboží a služeb. IKEA je na veřejnosti známa svými nábytkovými sestavami, které je nezbytné složit vlastními silami podle návodu. IKEA se popisuje jako „jedna z nejznámějších obchodních značek na světě“, což třetí žalovaný nepopírá.

2. Švédská koaliční dohoda může podle názoru Vrijheidsfonds sloužit jako inspirace pro nezbytnou reformu azylové a migrační politiky v Belgii. Dne 14. listopadu 2022 představila politická strana Vlaams Belang tisku a veřejnosti svůj „Plán IKEA“. Podle argumentace třetího žalovaného tento plán pod svým názvem „Immigratie Kan Echt Anders“ (přistěhovalectví jde opravdu i jinak) (zkratka IKEA) s vtipným a parodujícím odkazem na značku IKEA navrhuje „švédský balíček“ migračních opatření. Třetí žalovaný tvrdí, že plán byl podle známých

návodů společnosti IKEA představen jako stavebnice IKEA nebo jako návod obsahující 15 návrhů, který belgické vládě umožňuje tuto problematiku řešit ihned.

3. Plán byl zveřejněn a šířen těmito prostředky:

- (1) tiskovou konferencí, při které S představil plán jako „stavebnici“ této švédské nábytkářské společnosti. Na první straně elektronické prezentace je „plán IKEA“ uveden v rámci reprodukce, která je shodná se slovním a obrazovým vyobrazením ochranných známek IKEA, pod ní je název „Immigratie Kan Echt Anders“:

Plán uvádí patnáct politických bodů na základě (lehce provokativních) vyobrazení s figurkami, které se shodují s figurkou IKEA, a s typickou modro-žlutou barvou švédské vlaky a společnosti IKEA*:

* – Na následujícím obrázku je napsáno: „1. OMEZIT SLUČOVÁNÍ RODIN ... 15. SOCIÁLNÍ PODPORU PRO OSOBY S DOPLŇKOVOU OCHRANOU OMEZIT NA ABSOLUTNÍ MINIMUM ...“.

- (2) Během této půlhodinové tiskové konference vysvětlil S tento patnácti bodový plán, přičemž S – v souvislosti s parodujícím (podle názoru žalovaných lehce humoristickým resp. provokujícím) způsobem použití symbolů shodných s ochrannými známkami IKEA – často, podle názoru třetího žalovaného zábavným způsobem, odkazoval na tuto švédskou nábytkářskou společnost a švédský původ tohoto plánu. Podle názoru třetího žalovaného tak byl zdůrazněn rozdíl k činnostem tohoto švédského prodejce nábytku a dáváno najevo, že IKEA – pochopitelně – není žádným způsobem zapojena do politického plánu politické strany ani jej nepodporuje. S, který seděl vedle evropské a švédské vlajky, mimo jiné řekl: „*Proto dnes jako Vlaams Belang představujeme náš PLÁN IKEA. Náš PLÁN IKEA neznamená Ingvar Kamprad Elmtaryd a Agunnaryd – moje švédština není nejlepší –, což je skutečná zkratka pro IKEA. IKEA pro nás neznamená švédského výrobce pěkného nábytku, ne, IKEA pro nás znamená: ‚Immigratie Kan Echt Anders‘. [...] Tento ‚balíček‘ může tato belgická vláda ihned realizovat. [...] Je zajímavé, že se jedná o politická opatření [...] ve Švédsku a jsou v souladu s rámcovými požadavky Evropské unie. Takže vlastně se chceme omezit na minimální míru, kterou nám ukládá Evropská unie. To je základní myšlenka tohoto PLÁNU IKEA. [...]*“
- (3) Tisková konference byla doplněna plánem formulovaným více písemně, který je k dispozici na internetových stránkách. Tento dokument neobsahuje žádné další odkazy na IKEA než ty, které byly předmětem této krátké prezentace:

7. GEEN MAXIMALE TERMIJN VAN 2 MAANDEN OM ASIELZOEKERS VAST TE HOUDEN

"In een studie zal de Zweedse wetgeving worden getoetst aan de EU-wetgeving, en zullen wetwijzigingen en andere maatregelen worden voorgesteld om de rechten van asielzoekers zoveel mogelijk wettelijk te beperken"⁵³, aldus het Tido-akkoord.

Een belangrijke beperking naar Europees recht is de mogelijkheid om asielzoekers gedurende een bepaalde periode tijdens de asielprocedure vast te houden⁵⁴. Dit bijvoorbeeld om de identiteit vast te stellen, in geval van risico op onderduiken, omdat er redelijke gronden zijn om te oordelen dat een nieuw asielverzoek werd ingediend om een terugkeerbesluit te omzeilen, ... De mogelijkheden en voorwaarden hierfor zijn op Europees vlak strikt geregeld. Nochtans sloogt de Belgische wetgever erin om nóg strenger te zijn dan strikt gezien noodzakelijk is op EU-niveau.

De Belgische wetgeving beperkt de termijn waarbij een asielzoeker vastgehouden mag worden namelijk tot maximaal 2 maanden⁵⁵. Deze termijn is meerdere malen verlengbaar tot in totaal maximaal 6 maanden⁵⁶.

Het Europees recht vereist geen strikte maximale termijnen, maar legt enkel op dat de bewaring een zo kort mogelijke termijn dient te beslijten⁵⁷. De maximumtermijnen die de Vreemdelingenwet beval kunnen dus geschrapt worden.

→ Aanpassen artikel 74/6, §4, vierde tot zesde lid van de Vreemdelingenwet door de maximumtermijn(en) te schrappen en erin te zetten dat het een redelijke termijn moet zijn.

⁵³ Tido-akkoord dd. 14 oktober 2022 (vrije vertaling).

⁵⁴ Deze redenen zijn bepaald in artikel 8, [3] van de Opvangrichtlijn.

⁵⁵ Artikel 74/6, § 1, vierde lid van de Vreemdelingenwet.

⁵⁶ Artikel 74/6, § 1, zesde lid van de Vreemdelingenwet.

⁵⁷ Artikel 9, [1] van de Opvangrichtlijn.

IKEA-PLAN

18

(4) O této tiskové prezentaci informovala sociální média této [politické] strany.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

4. Před soudem se strana Vrijheidspartij do velké míry přiklání k posouzení žalobkyně, pokud jde o právo ochranných známek. Jediný důvod, proč strana Vrijheidspartij použila známost ochranných známek IKEA, spočívá v tom, že chtěla podtrhnout svoje vlastní poselství a zvýšit jeho známost a šíření.
5. Strana Vrijheidspartij tvrdí, že se může odvolávat na „řádný“ důvod k použití ochranných známek IKEA.

6. Žádný z účastníků řízení nepopírá, že se jedná o známé ochranné známky. Třetí žalovaný (Vrijheidsfonds) uznává, že tyto ochranné známky použil bez souhlasu žalobkyně a dotčenou kampaň vedl jménem a na účet sdružení bez právní subjektivity Vlaams Belang resp. členů jeho vedení.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

7. Právo k ochranné známce je obchodní nebo nehmotné vlastnické právo, které je uznáno jako základní právo a je chráněno mimo jiné článkem 1 dodatkového protokolu k EÚLP a čl. 17 odst. 2 Listiny.
8. Právo k ochranné známce ovšem není absolutní. Výkon práva majitele ochranné známky na ochranu jeho specifických zájmů musí být omezeno na případy, v nichž by používání této známky třetí osobou mohlo ohrozit nebo ohrozilo funkce této ochranné známky. Tyto funkce zahrnují funkci označení původu, funkci investice a reklamní funkci. V této souvislosti předkládající soud poukazuje na rozsudek Google France a Google.
9. Ochrana před používáním ochranné známky v souvislosti se zbožím nebo službami jiného druhu je krom toho omezena možností, že se třetí osoba může dovolávat řádného důvodu. Není vyloučeno, aby se třetí osoba dovolávala řádného důvodu, i když chce jejím použitím (zjevně) nekalým způsobem využít známost ochranné známky nebo dokonce ohrožuje pověst ochranné známky tím, že tato ochranná známka bude spojována s tvrzeními, která se nepříznivě promítnou na její image.
10. Proti tomuto výlučnému právu majitele ochranné známky stojí svoboda projevu osoby, která se dopouští údajně porušujícího jednání. Ani tato svoboda není absolutní, nýbrž ji lze omezit mimo jiné v zájmu ochrany dobré pověsti nebo práv druhých, včetně zejména práv k ochranné známce.
11. Týká-li se svoboda projevu vyjádření v rámci politického diskursu, uznává ESLP nejvyšší možnou úroveň ochrany: „*Svoboda projevu je mimořádně cenná pro politické strany a jejich aktivní členy, přičemž zásahy do svobody projevu politika, zejména je-li členem opoziční strany, vyžadují přísný přezkum ze strany [ESLP].*“ V této souvislosti předkládající soud odkazuje na rozsudky ESLP ze dne 1. května 2011, Faruk Temel v. Turecko, § 55, ze dne 14. března 2013, Eon v. Francie, § 59, a ze dne 23. dubna 1992, Castells v. Španělsko, § 43.
12. Právo k ochranné známce je proto možné omezit svobodou projevu a tato svoboda zase může být omezena právem k ochranné známce. Vnitrostátní soud musí tato práva vzájemně zvážit, přičemž (i) je žádoucí, aby relevantní kritéria byla jasná, (ii) a zásahy jsou dokonce po zvážení všech zájmů podle judikatury ESLP téměř nemyslitelné.
13. Různé zdroje (mimo jiné bod 21 odůvodnění nařízení [EU] 2017/1001, bod 27 odůvodnění směrnice [EU] 2015/2436 a rozsudek Constantin Film Produktion

v. EUIPO bod 56) uznávají, že výlučná práva majitele ochranné známky – a tedy „řádný důvod“ – musí být vykládána tak, že je nezbytné v plném rozsahu zohlednit svobodu projevu. Také Soudní dvůr v různých věcech týkajících se práva ochranné známky zjevně zastává široký výklad této svobody (viz zejména stanovisko ve věcech Google France a Google, body 102 a 103, a L'Oréal a další, bod 45). Obchodní práva nemají automaticky přednost před svobodou projevu. Při konfliktech mezi rovnocennými právy platí podle ustálené judikatury Soudního dvora (viz rozsudky Padawan, bod 43, a Painer, bod 132) vždy pravidlo, že vnitrostátní soud musí s přihlédnutím ke všem okolnostem konkrétního případu zajistit přiměřenou rovnováhu. O jaké okolnosti se přitom v rámci řádného důvodu a parodie v právu ochranných známek jedná, v současnosti zůstává zcela nezodpovězeno.

14. Výklad v rozsudku Leidseplein Beheer a De Vries poskytuje jisté vodítko, protože podle tohoto rozsudku může svoboda projevu (včetně politické parodie) každopádně představovat řádný důvod. Další podrobnosti ovšem chybí. Z tohoto důvodu je nezbytné položit předběžnou otázku týkající se okolností, které musí vnitrostátní soud vzít v úvahu při zvažování zájmů, a váhy jednotlivých kritérií.
15. Právní nauka se pokoušela vzájemně sladit kritéria, k nimž je nezbytné přihlédnout při posuzování existence přiměřené rovnováhy. Může se jednat o tato kritéria: obchodní povaha nebo cíl projevu, obecný zájem, společenská relevantnost a význam zamýšlené debaty, rozsah a intenzita škody v důsledku projevu, známost použitého práva, míra šíření projevu, otázka, zda použití zbytečně ohrožuje pověst obchodní známky, rozsah úsilí zabránit záměně.
16. V rozsudku Damn Pérignon (týkajícím se umělecké svobody jako řádného důvodu) se Soudní dvůr Beneluxu vyjádřil pro velmi široký výklad řádného důvodu ve prospěch svobody projevu. O takovýto důvod se nejedná pouze tehdy, pokud třetí osoba výslovně zamýšlí uškodit majiteli ochranné známky. V případě (umělecké nebo politické) parodie se o výlučnou nebo prvořadou snahu uškodit jedná nanejvýš zřídka, protože parodie za obvyklých okolností slouží především uměleckému nebo politickému vyjádření. V právní teorii bylo toto rozhodnutí velmi kritizováno a navíc tento výklad je podle všeho v rozporu s unijním právem, protože neumožňuje přihlédnout ke všem relevantním okolnostem konkrétního případu, neboť rozhodujícím kritériem je pouze záměr způsobit škodu.
17. Předkládající soud konstatuje následující:
 - V rozsudku Deckmyn a Vrijheidsfonds provedl Soudní dvůr široký výklad pojmu parodie: povolena je i parodie „s“ dílem (nebo ochrannou známkou). Neexistují žádná jiná kritéria, než kritéria napodobení díla, s určitými rozdíly, a kritéria pobavení nebo výsměchu. Vystává otázka, zda se tento přístup k autorským právům použije i pro ochranné známky, a pokud ano, za jakých podmínek.

- Zákonné iniciativy týkající se reformy práva ochranných známek v roce 2016 a body odůvodnění samotných právních norem velmi intenzivně zdůrazňují, že výkon práva k ochranné známce musí být v plném rozsahu v souladu s právem na svobodu projevu; za jakých podmínek, to normotvůrce neupřesňuje.
 - Judikatura Soudního dvora ve věcech týkajících se ochranných známek se také přiklání k širokému výkladu svobody projevu. Právo k ochranné známce je hospodářským pořádkovým právem, které nemusí jít nad rámec toho, co je nezbytné pro ochranu funkcí ochranné známky. Ukazuje to rozsudek *Leidseplein Beheer a De Vries*: Řádný důvod není nezbytnost, nýbrž se týká rovněž subjektivních zájmů osoby domněle se dopouštějící porušujícího jednání a hledání přiměřené rovnováhy. Rozsudek neuvádí, jaká kritéria platí v rámci svobody projevu.
 - (Skrovná) belgická judikatura používá zpravidla velmi striktní výklad řádného důvodu (jako nezbytnost nebo s přezkumem alternativ), což nemůže ve světle unijní judikatury obstát. Je odlišná od nizozemské judikatury a belgická a nizozemská právní nauka ji povětšinou odmítá. Tato nepočetná belgická judikatura ostatně pochází z období před rozsudkem *Damn Pérignon*.
 - Rozsudek *Damn Pérignon* věc příliš nevyjasnil, jak tvrdí právní nauka. Tento rozsudek považuje za rozhodující záměr uškodit a neponechává tak žádný prostor pro relevantní okolnosti konkrétního případu. Nejasnost proto přetrvává. Odpověď v rozsudku *Damn Pérignon* se navíc týká svobody uměleckého vyjádření. Vystává otázka, zda musí pro politickou svobodu vyjadřování platit jiná kritéria.
18. Vzhledem k významu zvažování mezi svobodou projevu a právem k ochranné známce je podle názoru předkládajícího soudu nebytné předložit Soudnímu dvoru předběžné otázky.
 19. V této souvislosti je vhodné formulovat otázku otevřeně. Soudní dvůr nedávno přijal rozhodnutí týkající se zvažování mezi ochranou osobních údajů a právem být zapomenut na straně jedné a právem na svobodu projevu včetně práva na přijímání informací na straně druhé. Soudní dvůr navázal na judikaturu ESLP a vnitrostátnímu soudu objasnil relevantní kritéria; otázkou je, zda tato kritéria nebo jiná kritéria platí i v projednávané věci (viz rozsudek *Google [Odstranění údajů nepravdivého obsahu]*, C-460/20, bod 20).
 20. V projednávané věci se otázky týkají výkladu čl. 9 odst. 2 písm. c) nařízení (EU) 2017/1001 a čl. 10 odst. 2 písm. c) směrnice (EU) 2015/2436. V rozsahu, v němž se jedná o výklad ustanovení, které obsahuje jak směrnice (EU) 2015/2436, tak i ÚBDV (provádějící tuto směrnici), je příslušný provést jednotný výklad ve skutkovém i právním ohledu pouze Soudní dvůr.